

**ДО УВАГИ СТУДЕНТІВ! ДЛЯ ОПРАЦЮВАННЯ
СЕМІНАРСЬКОГО ЗАНЯТТЯ № 21 ВАМ НЕОБХІДНО:**

1. Опрацювати питання винесені на семінарське заняття в залежності від обраного вами рівня:

1.1 Для задовільного рівня достатньо просто відповідей на п'ять питань викладених в плані семінарського заняття

1.2 Для достатнього та високого рівня вам необхідно:

➤ **виконати реферат** по одній з запропонованих тем або виконати дослідницьку роботу (див. вимоги до реферату наведені в Додатку 1);

➤ **створити презентацію** (не менше 10 слайдів, не рахуючи титульного та останнього слайда) відповідно до обраного питання. Рекомендовано ознайомитися з вимогами до створення презентації за посиланням <http://www.hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>

Реферат та презентація повинні містити титульну сторінку, де необхідно зазначити наступне:

**Реферат/Презентація
до семінарського заняття № ____
з дисципліни «Конституційне право України»
на тему: «_____»
виконав (-ла) студент-(ка) групи П - ____**

_____
(ПІБ)

Тема дисципліни: Конституційно-правові основи судової системи та органів прокуратури

Семінарське заняття 21

Тема: Органи правосуддя

План

1. *Визначте і охарактеризуйте систему судових органів та порядок її формування*
2. *Проаналізуйте конституційну юрисдикцію*
3. *Охарактеризуйте конституційні принципи правосуддя*
4. *Охарактеризуйте порядок формування, склад, основні функції та повноваження Вищої ради Правосуддя*
5. *Охарактеризуйте конституційно-правовий статус органів прокуратури*

Література

Базова:

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (зі змінами і доповненнями).
2. Закон України «Про Конституційний суд України» 13 липня 2017 року // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 2136-VIII (зі змінами і доповненнями).
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 02 червня 2016 року // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 1402-VIII (зі змінами і доповненнями).
4. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 1697-VII (зі змінами і доповненнями).

Допоміжна

1. Майданник О.О. Конституційне право України: Навч. посіб. – К: Алерта, 2017. – 380 с.
2. Конституційне право України: Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Ю.М. Тодики, В.С. Журавського. - К.: Видавничий Дім "Ін Юре", 2015. – 412 с.

Ключові поняття

Суд, судова влада, юрисдикція, правосуддя, судова система, Вища рада правосуддя

Рекомендовані реферати

1. Позитивні та негативні сторони української судової влади за часів незалежності
2. Судова реформа
3. Конституційно-правові засади статусу Вищої ради правосуддя України

Питання для актуалізації пізнавальної діяльності студентів:

1. Дайте визначення поняттю «судова влада»
2. Систему судоустрою України складають...?
3. В чому полягає конституційна юрисдикція?
4. Назвіть повноваження конституційного суду
5. Назвіть функції прокуратури

Дослідницька робота

1. Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні
2. Сучасний стан та проблеми судової системи

Методичні рекомендації

При формуванні відповіді на *перше питання* спочатку треба дати визначення судовій системі, судова система — це сукупність всіх судів, об'єднаних відповідно до їх компетенції, завдань і цілей, організації та функціонування, яка будується на принципі територіальності та спеціалізації і ґрунтується на конституційних засадах правосуддя.

Відповідно до статті 1 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» судова влада в Україні відповідно до конституційних засад поділу влади здійснюється незалежними та безсторонніми судами, утвореними законом.

Судову владу реалізують судді та, у визначених законом випадках, присяжні шляхом здійснення правосуддя у рамках відповідних судових процедур.

Суди України утворюють єдину систему. Створення надзвичайних та особливих судів не допускається.

Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються. Особи, які привласнили функції суду, несуть відповідальність, установлену законом. Народ бере участь у здійсненні правосуддя через присяжних.

Згідно з статтею 17 ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» - судоустрій будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Найвищим судом у системі судоустрою є Верховний Суд.

Систему судоустрою складають:

- 1) місцеві суди;
- 2) апеляційні суди;
- 3) Верховний Суд.

Для розгляду окремих категорій справ відповідно до цього Закону в системі судоустрою діють вищі спеціалізовані суди.

Єдність системи судоустрою забезпечується:

- 1) єдиними засадами організації та діяльності судів;
- 2) єдиним статусом суддів;
- 3) обов'язковістю для всіх судів правил судочинства, визначених законом;
- 4) єдністю судової практики;
- 5) обов'язковістю виконання на території України судових рішень;
- 6) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності судів;
- 7) фінансуванням судів виключно з Державного бюджету України;
- 8) вирішенням питань внутрішньої діяльності судів органами суддівського самоврядування.

Місцезнаходження, територіальна юрисдикція і статус суду визначаються з урахуванням принципів територіальності, спеціалізації та інстанційності.

В *другому питанні* треба зазначити що Конституційний Суд України є згідно з Конституцією України єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, тобто це - незалежний від законодавчої та виконавчої гілок влади спеціальний судовий орган, який здійснює перевірку нормативних актів на їхню відповідність Конституції України способом конституційного судочинства. Визначення Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції означає, що в Україні відсутня система судів конституційної юрисдикції. Зазначене характеризує всі без винятку країни з унітарною формою державного устрою, де прийнято австрійську модель судового конституційного контролю.

Централізованість, організаційна єдність, односуб'єктність конституційної юрисдикції за умов унітарної держави пояснюється змістом і характером функції конституційного контролю, здійснюваної Конституційним Судом України. За Конституцією України об'єктами такого контролю є в першу чергу правові акти вищих органів держави, уповноважених здійснювати нормотворчість, — Верховної Ради України, Президента України і Кабінету Міністрів України. Частина з цих актів має універсальну природу, тобто вони діють у просторі в межах усієї держави.

Принципи правосуддя (*третьє питання*) визначені Конституції України та конкретизовані у Законі України «Про судоустрій і статус суддів» та процесуальному законодавстві основні, фундаментальні положення про мету, завдання, способи і форми діяльності суду, а також форми діяльності інших учасників судового процесу для досягнення єдиного і необхідного результату здійснення правосуддя – законного і обґрунтованого рішення суду і його виконання.

1. Принцип законності - віднесений Конституцією України до одного з основних принципів здійснення правосуддя в Україні (ст. 129). Під законністю прийнято розуміти точне і неухильне дотримання і виконання положень Конституції України, законів і відповідних їм інших правових актів усіма державними і недержавними установами та організаціями, посадовими особами, громадянами.

2. Здійснення правосуддя виключно судами - ця засада судочинства відображена у ст. 124 Конституції та ст. 5 Закону « Про судоустрій і статус суддів». Суд є єдиним державним органом, який здійснює від її імені правосуддя.

3. Рівність всіх учасників судового процесу перед законом і судом - ніхто з учасників судового процесу не має ніяких переваг і не піддається ніяким обмеженням незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного, та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних та інших ознак.

4. Презумпція невинуватості та забезпечення доведеності вини - є фундаментальною гарантією, яка повинна убезпечувати особу від несправедливого покарання. В ст. 62 Конституції України закріплені положення, що складають зміст даного принципу.

5. Змагальності сторін - означає таку побудову процесу , процедури його здійснення, яка забезпечує судовому розгляді рівні можливості особам, які беруть в ньому участь у поданні доказів, у вільному викладенні своїх доводів, у даванні своїх тлумачень фактів, подій, доказів. Лише за допомогою засади змагальності суд всебічно, повно і об'єктивно досліджує всі обставини справи, а отже з'ясування істини в ході судового розгляду.

6. Підтримання публічного обвинувачення в суді прокурором - прокурор може вступити в справу у будь-якій стадії процесу... і зобов'язаний своєчасно вжити передбачених законом заходів до усунення порушень закону, хоч би від кого вони виходили". Отже, прокурор зобов'язаний реагувати на незаконний вирок (постанову) суду незалежно від того, чи відповідає це інтересам обвинуваченого чи їм суперечить.

7. Забезпечення обвинуваченому права на захист - ст. 59 Конституції України закріпила право кожної особи на правову допомогу, у випадку розгляду її справи у суді.

8. Гласність судового процесу та його повне фіксування технічними засобами - ніхто не може бути обмежений у праві на отримання в суді інформації про дату, час і місце судового розгляду та про ухвалені в ньому судові рішення, крім випадків, установлених законом. Кримінальне провадження в судах усіх інстанцій здійснюється відкрито. Слідчий суддя, суд може прийняти рішення про здійснення кримінального провадження у закритому судовому засіданні впродовж усього судового провадження або його окремої частини лише у випадках визначених законом.

9. Забезпечення права на апеляційний перегляд справи та у визначених законом випадках на касаційне оскарження судового рішення - учасники судового процесу та інші особи у випадках і порядку передбачених процесуальним законом, мають право на апеляційне та касаційне оскарження судового рішення.

10. Обов'язковість судового рішення - відповідно до Конституції України судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України. Зазначений принцип отримав подальше закріплення у нормах судоустрійного і процесуального законодавств. Обов'язковий характер судового рішення, яке ухвалюється іменем України, підкреслює авторитет судової влади, оскільки жодне рішення інших органів не може прийматись іменем України.

Діяльність Вищої Ради Правосуддя (*четверте питання*) регламентується Законом України «Про Вищу Раду Правосуддя», відповідно до норм даного Закону Вища рада правосуддя є колегіальним, незалежним конституційним органом державної влади та суддівського врядування, який діє в Україні на постійній основі для забезпечення незалежності судової влади, її функціонування на засадах відповідальності, підзвітності перед суспільством, формування добросовісного та високопрофесійного корпусу суддів, додержання норм Конституції і законів України, а також професійної етики в діяльності суддів і прокурорів.

Вища рада правосуддя складається з двадцяти одного члена, з яких десятьох - обирає з'їзд суддів України з числа суддів чи суддів у відставці, двох - призначає Президент України, двох - обирає Верховна Рада України, двох - обирає з'їзд адвокатів України, двох - обирає всеукраїнська конференція прокурорів, двох - обирає з'їзд представників юридичних вищих навчальних закладів та наукових установ.

Обрання (призначення) на посади членів Вищої ради правосуддя здійснюється в порядку, передбаченому цим Законом, на основі принципів верховенства права, професійності, публічності, політичної нейтральності.

В *п'ятому питанні* перш за все необхідно зазначити, що у державному механізмі прокуратура виступає як самостійна державно-правова інституція, яка при реалізації своєї компетенції тісно взаємодіє з усіма гілками влади, особливо з судовою. Відповідно до Конституції України та Закону України «Про прокуратуру» органи прокуратури України становлять єдину централізовану систему, яку очолює Генеральний прокурор України, з підпорядкуванням нижчих за належністю прокурорів вищим за належністю.

Відповідно до статті 1 ЗУ «Про прокуратуру» - прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави.

На прокуратуру покладаються такі функції:

- 1) підтримання державного обвинувачення в суді;
- 2) представництво інтересів громадянина або держави в суді у випадках, визначених законодавством;
- 3) нагляд за додержанням законів органами, що провадять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство;
- 4) нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян.

Функції прокуратури України здійснюються виключно прокурорами. Делегування функцій прокуратури, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускається.

Систему прокуратури України становлять:

- 1) Офіс Генерального прокурора;
- 2) обласні прокуратури;
- 3) окружні прокуратури;
- 5) Спеціалізована антикорупційна прокуратура.

У разі потреби рішенням Генерального прокурора можуть утворюватися спеціалізовані прокуратури на правах структурного підрозділу Офісу Генерального прокурора, на правах обласних прокуратур, на правах підрозділу обласної прокуратури, на правах окружних прокуратур, на правах підрозділу окружної прокуратури.

Єдність системи прокуратури України забезпечується:

- 1) єдиними засадами організації та діяльності прокуратури;
- 2) єдиним статусом прокурорів;
- 3) єдиним порядком організаційного забезпечення діяльності прокурорів;
- 4) фінансуванням прокуратури виключно з Державного бюджету України;
- 5) вирішенням питань внутрішньої діяльності прокуратури органами прокурорського самоврядування.

Додаток 1

ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ РЕФЕРАТУ

Метою написання реферату є підтвердження рівня опанування слухачами основних положень з обраної тематики, демонстрація знання відповідної літератури, вміння аналізувати матеріал, робити узагальнення та самостійні висновки.

Структура реферату:

- ✓ **титульна сторінка;**
- ✓ **зміст (включаючи план, який повинен розкривати всю суть теми);**
- ✓ **вступ (має бути обґрунтовано значення обраної теми);**
- ✓ **основна частина (розкривається тема реферату шляхом висвітлення основних питань);**
- ✓ **висновки (вони мають логічно пов'язуватися із змістом викладеного матеріалу);**
- ✓ **список використаної літератури (необхідно розміщувати в алфавітному порядку, якщо при виконанні реферату використовувалися нормативні документи їх необхідно розміщувати на початку списку);**
- ✓ **додатки (не обов'язково, але за можливості можна додати документи, схеми тощо).**

Вимоги до оформлення реферату.

Обсяг реферативної роботи має складати – 5-10 сторінок. До загального обсягу роботи не входять додатки та список використаних джерел.

Робота має бути надрукована з дотриманням стилістичних і граматичних норм. У тексті обов'язково повинні бути посилання на літературу та інші джерела, що використовувалися при підготовці реферату. Посилання на літературне джерело ставиться у квадратних дужках вказується його порядковий номер у списку літератури та конкретна сторінка, наводиться цитата, точні цифри, дані, наприклад [8, с. 179].

Текст реферативної роботи викладається державною мовою на стандартних аркушах формату А-4 (210 x 297).

Робота друкується шрифтом Times New Roman, 14 кеглем;

вирівнювання - “За шириною”;

міжрядковий інтервал “Полуторний” (1,5 Lines);

абзацний відступ – п'ять знаків (1,25 см);

верхнє і нижнє поле – 2 см., ліве – 2 см, праве – 1 см.

Абзацний відступ має бути однаковим у всьому тексті і дорівнювати п'яти знакам (1,25 см).

Розділи та підрозділи мають містити заголовки, які належить точно відтворювати у змісті. Заголовки розділів, як правило, розміщують посередині рядка. Назви розділів друкують великими літерами без розділових знаків у кінці, без підкреслень. Заголовки розділів слід починати з належного відступу.

Нумерація сторінок має бути наскрізною. Порядковий номер сторінки позначають арабською цифрою і *проставляють у правому верхньому куті сторінки.* Титульний аркуш включається до загальної нумерації сторінок роботи, але номер сторінки на титульному аркуші, як правило, не проставляють. Розділи слід нумерувати також арабськими цифрами.

Ілюстративний матеріал – малюнки, графіки, схеми тощо слід розміщувати в додатках. На кожний ілюстративний матеріал мають бути посилання в тексті.

Викладач: Бубнієнкова О.О.